

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 17-son (14-sentyabr, 2026-yil).– 132 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 11-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

TIBBIYOT FANLARI

ONANING HOMILADORLIK DAVRIDAGI RUHIY HOLATI (DEPRESSIYA, STRESS) VA NEONATAL ASORATLAR O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK

Aliqulova Zubayda O'ktam qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali.

Klinik ordinatura "Neonatologiya" yo'nalishi rezidenti

Annotatsiya. Homiladorlik davrida onaning ruhiy holati - xususan, depressiya va surunkali stress - nafaqat ayolning o'zi, balki rivojlanayotgan homila va yangi tug'ilgan chaqaloq salomatligiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada zamonaviy ilmiy adabiyotlar tahlili asosida antenatal depressiya va stressning erta tug'ilish, tug'ilish vaznining pastligi, homila rivojlanishining orqada qolishi va boshqa neonatal asoratlar bilan bog'liqligi ko'rib chiqiladi, shuningdek, ushbu bog'liqlikning mumkin bo'lgan biologik mexanizmlari (gipotalamus-gipofiz-buyrak usti bezi o'qi faolligining o'zgarishi, kortizolning platsentadan o'tishi va boshqalar) tahlil qilinadi. Adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, davolanmagan antenatal depressiya va yuqori darajadagi psixologik stress erta tug'ilish va past tug'ilish vazni xavfini sezilarli darajada oshiradi, shu sababli homiladorlik davrida ruhiy salomatlikni skrining qilish va o'z vaqtida yordam ko'rsatish katta amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: antenatal depressiya, homiladorlik davridagi stress, neonatal asoratlar, erta tug'ilish, past tug'ilish vazni, HPA o'qi, kortizol.

THE RELATIONSHIP BETWEEN A MOTHER'S MENTAL STATE (DEPRESSION, STRESS) DURING PREGNANCY AND NEONATAL COMPLICATIONS

Aliqulova Zubayda O'ktam qizi

Tashkent Medical Academy, Termez Branch

Clinical Residency Trainee in Neonatology

Annotation. A mother's mental state during pregnancy—specifically depression and chronic stress—significantly affects the health of not only the woman herself but also the developing fetus and the newborn. Based on an analysis of contemporary scientific literature, this article examines the associations between antenatal depression and stress and outcomes such as preterm birth, low birth weight, fetal growth restriction, and other neonatal complications. It also analyzes the potential biological mechanisms underlying these links (e.g., alterations in the activity of the hypothalamic-pituitary-adrenal axis, placental transfer of cortisol, etc.). The literature review indicates that untreated antenatal depression and high levels of psychological stress significantly increase the risk of preterm birth and low birth weight; therefore, screening for mental health issues and providing timely support during pregnancy are of great practical importance.

Keywords: antenatal depression, prenatal stress, neonatal complications, preterm birth, low birth weight, HPA axis, cortisol.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ymdif-y2026v2i17/n26>

KIRISH. Ruhiy salomatlik — inson o'z qobiliyatlarini ro'yobga chiqara olishi, kundalik hayotdagi oddiy stresslarga bardosh bera olishi va jamiyat hayotida samarali ishtirok eta olishi bilan tavsiflanadigan holatdir.¹ Homiladorlik davri ayol organizmida jiddiy fiziologik, gormonal, psixologik va ijtimoiy o'zgarishlar bilan kechadi, bu esa ruhiy muvozanatni buzilishiga moyillikni oshiradi.¹ Turli tadqiqotlar ma'lumotlariga ko'ra, homiladorlik davomida ayollarning 15–25 foizida yuqori darajadagi tashvish yoki depressiv alomatlar kuzatiladi,¹ past va o'rta daromadli mamlakatlarda esa bu ko'rsatkich shunga yaqin yoki undan ham yuqori darajada qayd etilgan.

Antenatal depressiya — sokin, tushkun yoki bo'sh kayfiyat, diqqatni jamlay olmaslik, anhedoniya (zavqlanish qobiliyatining yo'qolishi), umidsizlik, ishtahaning pasayishi va uyqu buzilishlari kabi somatik va kognitiv o'zgarishlar bilan tavsiflanadi.² Ilgari depressiya kechirgan ayollarda homiladorlik davrida uning qaytalanish ehtimoli yuqori bo'ladi.² Homiladorlik davridagi stress omillari orasida ijtimoiy va moliyaviy qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi, tug'ish jarayoni va bola salomatligi haqidagi tashvishlar, oldingi noqulay akusherlik tajribasi hamda ona bo'lish bilan bog'liq rol o'zgarishlari alohida o'rin tutadi.

Onaning homiladorlik davridagi ruhiy holati nafaqat uning o'z salomatligiga, balki homila va yangi tug'ilgan chaqaloq salomatligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkinligi so'nggi o'n yilliklarda faol o'rganilmoqda. Xususan, onaning psixologik stressi turli etnik, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy guruhlariga mansub ayollarda chaqaloqning tug'ilish ko'rsatkichlariga ta'sir qilishi haqida ko'plab dalillar to'plangan.¹ Bunday bog'liqlik nafaqat erta tug'ilish va past tug'ilish vazni kabi bevosita asoratlar bilan, balki chaqaloqning kelajakdagi nevrologik va xulq-atvor rivojlanishi bilan ham bog'liq bo'lishi mumkin.

MATERIAL VA USULLAR. Ushbu maqola tahliliy adabiyotlar sharhi sifatida tayyorlangan. Material to'plash uchun PubMed, PMC, ScienceDirect, JAMA Network, medRxiv kabi ilmiy-tibbiy ma'lumotlar bazalarida "maternal depression pregnancy outcomes", "prenatal stress neonatal complications", "antenatal anxiety preterm birth", "HPA axis fetal programming", "maternal cortisol placenta" kabi kalit so'zlar bo'yicha qidiruv amalga oshirildi. Tanlov mezonlariga quyidagilar kiritildi, homiladorlik davridagi depressiya, tashvish yoki stressning ona va/yoki chaqaloq natijalariga ta'sirini o'rganuvchi tizimli sharhlar va meta-tahlillar, onaning ruhiy stressi va homila HPA o'qi (gipotalamus-gipofiz-buyrak usti bezi o'qi) o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganuvchi fiziologik va eksperimental tadqiqotlar, Ingliz tilida chop etilgan, tahlil uchun yetarli ma'lumotga ega manbalar.

NATIJALAR. 1. Antenatal depressiya va erta tug'ilish xavfi. Bir nechta yirik meta-tahlillar davolanmagan antenatal depressiya bilan erta tug'ilish xavfi o'rtasida statistik jihatdan ishonchli bog'liqlikni tasdiqlagan. Jumladan, 23 ta kuzatuv tadqiqotini (jami 25 663 ayol) birlashtirgan meta-tahlilda davolanmagan depressiya erta tug'ilish xavfini sezilarli darajada oshirishi (OR=1,56; 95% CI 1,25–1,94) aniqlangan, bunda depressiya og'irlashgan sayin xavf ham ortib borish tendensiyasi kuzatilgan.³ Yana bir yangilangan meta-tahlilda (23 ta tadqiqot asosida) antenatal depressiya erta tug'ilish xavfini (RR=1,35; 95% CI 1,19–1,52) oshirishi, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa bu xavf yanada yuqoriroq (RR=2,07; 95% CI 1,13–3,81) bo'lishi ko'rsatilgan.⁵ Onaning tashvish (anksiyete) holati bo'yicha ham shunga o'xshash natijalar qayd etilgan: 16 ta tadqiqotni birlashtirgan tahlilda antenatal tashvish erta tug'ilish xavfini (OR=1,54; 95% CI 1,39–1,70) oshirishi, shundan spontan erta tug'ilish xavfi ham sezilarli (OR=1,41; 95% CI 1,13–1,75) darajada yuqoriligi aniqlangan.

2. Tug'ilish vaznining pastligi (past tug'ilish vazni) va homila o'sishining orqada qolishi. Ko'plab tadqiqotlar antenatal depressiya va tashvishni tug'ilish vaznining pasayishi bilan bog'lagan. Yuqorida keltirilgan meta-tahlilda davolanmagan depressiya past tug'ilish vazni xavfini deyarli ikki barobar oshirishi (OR=1,96; 95% CI 1,24–3,10) qayd etilgan.³ Boshqa yangilangan meta-tahlilda depressiya past tug'ilish vazni (RR=1,86; 95% CI 1,32–2,62) va, ayniqsa, homila ichi o'sishining orqada qolishi (IUGR) xavfini (RR=4,39; 95% CI 2,45–7,86) sezilarli darajada oshirishi ko'rsatilgan.⁵ 12 ta kogort tadqiqotini (37 192 ayol) o'z ichiga olgan

alohida meta-tahlilda ham depressiya va past tug'ilish vazni o'rtasidagi bog'liqlik statistik jihatdan tasdiqlangan (RR=1,303; 95% CI 1,015–1,672).⁶

3. Boshqa neonatal va perinatal asoratlar. Adabiyotlar sharhiga ko'ra, antenatal depressiya va stress yuqoridagilardan tashqari quyidagi asoratlar bilan ham bog'liq bo'lishi mumkin: o'lik tug'ilish (stillbirth), operativ tug'ish (kesar kesish) chastotasining ortishi, perinatal asoratlarning umumiy ko'payishi va onada tug'ruqdan keyingi depressiyaning rivojlanish xavfi.² Bir qator kuzatuvlarda AQSh populyatsiyasida o'tkazilgan meta-tahlil antenatal depressiyaning erta tug'ilish va past tug'ilish vazni bilan bog'liqligi ayrim etnik guruhlarda (xususan, afroamerikalik ayollarda) yanada kuchliroq namoyon bo'lishini ko'rsatgan, bu esa ijtimoiy-iqtisodiy omillarning qo'shimcha rol o'ynashiga ishora qiladi.

Molekulyar darajada, onaning surunkali tashvishi glyukokortikoid retseptorini kodlovchi NR3C1 geni promotor mintaqasining metilanish darajasini oshirishi (epigenetik o'zgarish), bu esa glyukokortikoid retseptorlari ekspressiyasining pasayishiga va HPA o'qidagi teskari aloqa mexanizmining buzilishiga olib kelishi ko'rsatilgan. Bundan tashqari, onaning stress sharoitida qonida ortgan yallig'lanish sitokinlari platsenta orqali o'tib, homilada nevroyallig'lanish jarayonini keltirib chiqarishi, shuningdek serotonin (5-HT) muvozanatining buzilishi va oksidlovchi stressning homila miya rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ham qayd etilgan.

MUHOKAMA. Yuqorida keltirilgan dalillar onaning homiladorlik davridagi ruhiy holati bilan neonatal asoratlar o'rtasida statistik jihatdan ishonchli va biologik jihatdan asoslangan bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Antenatal depressiya va tashvish erta tug'ilish, past tug'ilish vazni va homila o'sishining orqada qolishi xavfini turli darajada, ammo izchil ravishda oshiradi. Bu natijalar turli mamlakatlar, etnik guruhlar va tadqiqot uslublari bo'yicha o'tkazilgan ko'plab kuzatuvlarda takrorlangani ushbu bog'liqlikning tasodifiy emasligidan dalolat beradi. Ikkinchidan, depressiya va stressni baholash usullari (klinik tashxis yoki o'z-o'zini baholash so'rovnomalari) turlicha bo'lganligi natijalar orasidagi farqlarga sabab bo'lishi mumkin — masalan, klinik tashxis qo'yilgan tashvish holatlarida tug'ilish vazniga ta'sir o'z-o'zini baholash asosidagi holatlarga qaraganda kuchliroq bo'lgan. Amaliy nuqtai nazardan, ushbu dalillar homiladorlik davrida ruhiy salomatlikni skrining qilish zarurligini asoslaydi. Bundan tashqari, homiladorlik davrida stressni kamaytirishga qaratilgan relaksatsiya va psixologik yordam dasturlarining samaradorligini o'rganuvchi tadqiqotlar ham onaning ruhiy holati yaxshilanganda tug'ilish natijalarining ham yaxshilanishi mumkinligini ko'rsatmoqda.

XULOSA. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, onaning homiladorlik davridagi depressiyasi va surunkali stressi erta tug'ilish, past tug'ilish vazni, homila o'sishining orqada qolishi kabi bir qator neonatal asoratlar xavfini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu bog'liqlik onaning HPA o'qi faolligining o'zgarishi, kortizolning platsentadan homilaga o'tishi va epigenetik mexanizmlar orqali homila rivojlanishiga ta'sir qilishi bilan izohlanadi. Olingan xulosalar homiladorlik davrida ruhiy salomatlikni erta aniqlash, kuzatish va o'z vaqtida davolash choralarini ona-bola salomatligini muhofaza qilishning ajralmas qismi sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Effect of relaxation interventions in pregnant women on maternal and neonatal outcomes: A systematic review and meta-analysis. medRxiv preprint. URL: <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2022.11.17.22282468.full.pdf>
2. Untreated Depression During Pregnancy and Its Effect on Pregnancy Outcomes: A Systematic Review. PMC, 2021. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8448270/> (shuningdek: PubMed 34540477, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34540477/>)
3. Association between depression during pregnancy and low birth weight in neonates: a Meta-analysis. Chinese Journal of Contemporary Pediatrics, 2017. URL: <https://www.zgddek.com/EN/Y2017/V19/I9/994> ↵
4. Mechanisms of Disease: glucocorticoids, their placental metabolism and fetal "programming" of adult pathophysiology. University of Edinburgh Research Explorer. URL: <https://www.research.ed.ac.uk/en/publications/mechanisms-of-disease-glucocorticoids-their-placental-metabolism-/>
5. Sandman va boshqalar. Prenatal maternal stress signals va bola HPA o'qi rivojlanishi bo'yicha tadqiqot. PMC. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3010449> ↵
6. Effects of relaxation interventions during pregnancy on maternal mental health, and pregnancy and newborn outcomes: A systematic review and meta-analysis. PMC. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10810490/>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

XVII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.

2-jild, 17-son (14-sentyabr, 2026-yil). – 132 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 11-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.